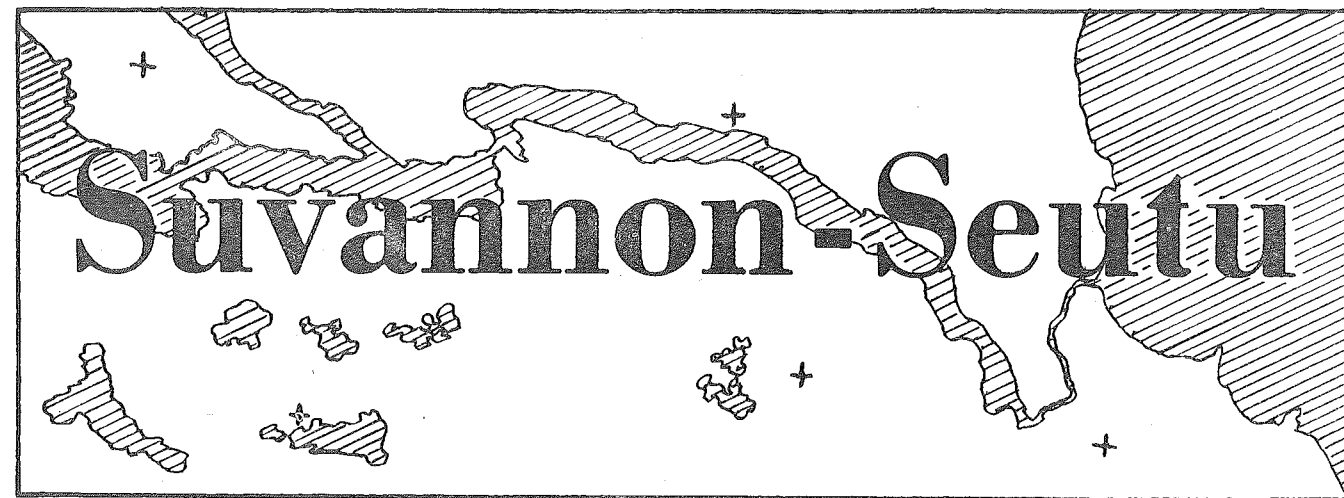

N:o 2 HUHTIKUU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti.

1959

Päätoimittaja Santeri Ollikainen

Aleksanteri Aava

(Kuparinen)

jonka kuva on yllä, oli armoitettu runoilijasielu. Hänen runollinen näkemyksensä oli selkeä ja herkkä ja sanonta niin kuvakauniasti muotoiltu, että lukijalle pakosta syntyi ajatus: »Tämä on luotua runoa eikä tehtyä.»

Musta lintu nimisessä runokoelmassa on mm. lyhyt runo, sen kokoelman lyhin, nimeltään: »Pyyntö immelle.» Tässä runossa ilmenee tuo mainittu herkyys hienovaraisena elämän lankana ja se runo lyhydestään huolimatta

sanoo kaiken sen, mitä nuori runoilijasielu elämältä kauneinta toivoo. Runo kuuluu näin:

Saanko immikko ihana,
unissa, eräänä yönä,
meiltä mennä, teille tulla,
nähdä, silmätä sinua?

— —

Jos saisin sinuisen nähdä
kesäisenä keijukaisna,
suviöisessä unessa,
likehellä liitämässä,
kupehella kulkemassa,

kiittäisin koko ikäni,
ajat kaikki aatteleisin,
— suloista suvista unta.

Ne, jotka ovat tutustuneet hänen tilapäistuotantonaankin syntyneisiin runoihin, joita on moninverroin enemmän, kuin mitä kaksi julkaistua kokoelmaa sisältävät, ovat voineet todeta niissä samanlaista herkkyyttä ja sanonnan valmeutta. Hänen runoissaan lukijalle syntyvä kuva on niin selkeä, että sen tajuaa arvaillematta, vaikka se onkin ikäänkuin verhon peitossa.

Tässä hänen tuotantonsa eroaa ratkaisevasti nykyaikaisesta modernirunoudesta, missä on sanat ja ajatukset sotkettu sellaiseen sekamelskaan, että täytyy olla jonkinlainen psykiatri saadakseen selville, mitä runoilija on tarkoittanut sanoa.

Painetuksi, kustantajan laskuun, hänen tuotannostaan on tullut vain kaksi runokokoelmaa ja yksi romaani. Runokokoelmat: Vanha maininki ja Musta lintu sekä romaani: Huuhkan poika. On vahinko, että julkinen tuotanto on häneltä jäänyt näin vähäksi, sillä paljon vajavaisempaa ja arkisempaa on kustantajien verstaasta lukijoille tarjottu.

Että näin on ollut, siihen ovat vaikuttaneet monet eri tekijät, joihin ei tässä ole syytä lähemmin kajota. Tulokoon kuitenkin mainituksi, että taloudelliset vaikeudetkin voivat herkkään runoilijan mieleen vaikuttaa sikäli laimauttavasti, että tuotanto joksi-kin aikaa tyrehtyy. Sakkolalaiset ja karjalainen heimo yleensä

Suvanto-järven rantamaisemat

Kirj. Törmä.

Rantamaisemat olivat tällä järvellä aivan erikoislaatuiset, mutta on parasta kuvata ensin järven muoto, että nekin, jotka eivät ole paikalla käyneet saisivat jonkinlaisen mielikuvapiirroksen järvestä ja sen lähiympäristöstä.

Järven pituussuunta oli suunnilleen lännestä itään, jos ei nyt aivan piirulleen haluta laskea ja sen pituus Kiviniemestä—Koukuniemeen noin 35 km. Leveys oli 850 metristä — 2 kilometriin ja syvyys keskellä järveä vaihteli 10—20 metriin. Järven keskikohdalla pituussuuntaan laskien oli yksi saari, noin ½ ha suuruinen ja sen lähellä ylävirtaan päin ms. Selkäluoto, mikä matalan veden aikana oli veden pinnan yläpuolella. Saaren nimi oli: Kajava-saari ja sen kahtapuolta kävi kovanlainen virta. Vesi liikkui järvestä lännestä itään sen joka kohdalla, vaikka tämä liike leveissä ja syvissä kohdin oli melkein silmällä huomaamaton.

Länsipäässä kun Kiviniemen koski purki Suvantoon Vuoksen vedet, niin ne taas järven itäpäässä Taipaleen joki nieli Laatokkaan. Tämän joen pituus oli noin 3 ½ km.

Ja sitten ne maisemat. Näitä kuvaillessa en halua ruveta millään tavalla haikeaksi, vaikka ne ovatkin mielestä lähtemättömät, vaan koitan olla kuivan asiallinen. Järven eteläranta oli suurelta osaltaan jyrkkää mäkimäätä, johon aikoinaan vesi oli leikannut

muistelevat häntä yhtenä suurista pojistaan.

Talvella 1956 päättyi Aavan maallinen vaellus. Rauhallisesti hän uinahti siihen ueneen, mistä ei herätä ennen viimeistä herätystä. Hänen tuotantonsa keruu on käynnissä ja sitä hoitaa neiti Ester Pitkän Valkeakoskelta ja mikäli jollakin lehtemme lukijoista olisi vaikka pienikin pätkä hänen runoan tallessa, niin pyydetään se lähettämään, joko neiti Pitkäselle, tahi lehtemme toimitukselle.

paikkapaikoin syviä notkelmia, maa oli enimmäkseen vehmasta lehtipuumetsikköä, oikeata käenkukunta maastoa ja puulajisto oli runsas. Siellä kasvoi luonnonvaraisena vaahteraa, jalavaa, lehmusta ja paikkapaikoin oli laajoja pähkinäpensasalueita. Nämä viimeainnut kasvoivat pääasiassa rantamäkinäytillä ja kun näitäkin niittäjä alettiin ottaa viljelykseen, niiden mäkisyydestä huolimatta, niin raivattiin myöskin suurin osa arvokkaista pähkinäpensaista pois. Yllä on puustosta lueteltu vain jalopuulaatuja, vaan luonnollisesti siellä kasvoi maamme varsinasta puustoa ja vehmaasti kasvoivatkin. Koivu, tuomi, pihlaja sekä leppä olivat rantamaisemassa yleisiä, mutta kasvoi siellä mm paatsan, kuusama, raita ja pahan-sisuinen pajukin. Musta villi viinimarja oli myöskin aivan yleinen rantatöyräillä.

Rantamaisemissa oli kuusi harvinainen, vaan karummilla kohdin, kuten osalla Kiviniemen ja Röykkylän kylien rannikkoa kasvoi lihava rantamänty. Samanlaista puustoa oli myöskin osaksi Lapinlahden ja Riiskan kylien välisessä rantamaastossa. Laakeampaa rantamaisemaa oli etelärannalla varsinainen Riiskan kylän alue Kiiskinlahdesta alkaen aina Raajunlahteen asti, mikä oli järven pää itäsuunnassa. Myöskin Kiviniemen kylässä Tikanlahden pohjukasta alkanut alanko ulottui Vuoksen ja Sadejoen rantaan.

Suvannon pohjoisrannan maasto oli suurimmalta osaltaan samanlaista kuin eteläpuolenkin, siis korkeaa mäkimäätä. Siitä teki kuitenkin poikkeuksen Kirkonkylän ja Sipilänmäen välissä aukeava Suurensuon lakeus ja Suvannon keskijuoksen kohdalla Haparaisten kylän laakea viljelysalue loivasti viettävine peltoineen.

Pohjoisrannan rantametsikkö poikkesi laadultaan melkoisesti etelärannan puustosta, sillä täällä ulottui männikkö suurimmalta osaltaan aivan rantaviivaan (vedenkielelle, kuten paikallinen sanonta kuului). Tosin Saviojan,

Viiksanlahden, Haidermaan ja Haparaisten kylien kohdalla oli vähäisiä alueita vehmaita lehtimetsiä ja paikoin pähkinäpensaitakin, mutta mäntymetsärantaa oli täläpuolen noin 3/4 koko rannikon pituudesta. Kauempana rannasta oli tällä puolen taas enemmän lehtipuumetsiä, kuin etelärannan maisemien taustassa. Vallitsevina lehtipuina olivat koivu ja haapa sekä leppää tietenkin laidunmaiden reunamilla ja joissain ojanotkelmissa.

Eteläpuolen varsinainen takametsäalue oli mäntyä kasvavaa kangasmaata ja ainoastaan pienten jokien varret ja suonreunamat tekivät tästä vähäisen poikkeuksen. Kuusi esim. oli näillä kuivilla kankailla melkoisen harvinainen. Puolukat ja mustikat menestyivät tällaisen metsätyyppin siimeksessä melkoisen hyvin ja oli niitä tasaisen runsaasti järven kumpaisellakin puolella. Rantalehviköissä taas oli laajoja vattuvarsistoja ja tuli niistä toisinaan erittäin runsaasti puhtaita käytökelpoisia marjoja. Suomuurainta ja juolukkaakin oli, mutta niin vähäisiä määriä, että niillä ei ollut sanottavaa merkitystä marjataloudessa.

Marjoista on vielä mainittava karpalo, mitä muutamilta soilta löytyi melkoisesti. Ahon reunamien ja mäkitörmäiden metsämansikka oli lasten ensimmäinen marjakerkku kypsyessään jo ennen juhannusta.

Rantatörmäillä liikkuvien marjastajien näköalat olivat laajat järven pituussuuntaan katsoen ja kokoontui sinne, varsinkin etelärannan korkeille palteille, myöhäissyksyisenä sunnuntaina monasti hevosajosta kiinnostunutta miesväkeä katsomaan kirkolta palaavien hevoskilpaa kirkkaalla kierällä syksyisellä jäällä.

Kesäisin syntyi usein myöskin soutukilpa kirkkoväen kesken, vaan se oli niin jokaisen pyhäpäivän näkymä, että ei kerännyt uteliaita rannoille enemmälti kuin mitä uintimatalla kulloinkin sattui rantahietikolla oleksimaan.

Suvannon laulu

Kirj. Virsi-Ville

Suvannos olj puhas vesj,
sinn sait männä hikines,
ni kiiltopuhtaaks pintais tulj,
mieleis apeuski sulj.
Ku syntynt oisit uvestaa,
nii kerrassaa olj mukavaa.

Ait ko lammaskatraan pesj,
ni rannas mölläköitty vesj.
Siit paitapäl hää uimas käi.
Se tapaus nii mielee jäi.
ku ilmakupla kuhmullie
nost paijan — — iha pullollie.

Sielt kallaa kaikenlaista sai,
olj arki siit tai sunnuntai.
Kun pitkänsiiman sinne veit,
ni kalasaavin senkoteit.
Kalakeitto kiehu ain
lauantain ja sunnuntain.

Mitä kallaa? — — Luulet sie,
jot kiiskilöi sielt ongin mie.
Sielt saati kuhhii, ahvenii
ja haukii, lahnaa suolattii.
Lohen jos tai siian sait,
siint viisaast olit ihan vait.

Lohikosket nähkääs ko
omist Suomen valtio,
et siel saat pistää onkii vettee,
tai jouvuit tuomarpöyvän ettee
ja niskahais sait sako siel
ja sannoit: »Ukko määppäs viel.»

Jos vuokran maksoit onkii sait
ja ulkolaistki — — tottakait.
Ne maksoit monta tuhat markkaa,
kui monta, en tiije tarkkaa.
Kyl heil lohjki joskus nous,
ku Keki Matti oikei sous.

Suvannos ei nuottaa just
käytetty paljo, ku se lust
olj märkää, eikä mittää saant.
Senki aikaa jos oisit maant,
ei aamul työhö lähtiissäs
inhottant ois itsijäs.

Rantanuotat, sellasii
ku olliit, mikä millasii.
Suurempi siel olt ei kellää,
ei ois taitankaa siel ellää
suurenlaine nuottakunta.
No, siint ei onneks näht ies unta.

Lapsukaiset, älkäämme rakastako
sanalla tahi kielellä, vaan teossa ja
totuudessa.

Siitä me tiedämme, että olemme
totuudesta ja me saatamme Mänen
edessään rauhoittaa sydämemme sil-
lä, että jos sydämemme syyttää mei-
tä, niin Jumala on suurempi kuin
meidän sydämemme ja tietää kaikki.

1 Joh. 3. 18 — 20.

Apostoli Johannes antaa tässä seurakunnalle ohjeita elämää varten ja niihin ohjeisiin on kätkeyty eräänlainen moite, tosin varsin hienovaraisesti, mutta kuitenkin niin selvästi, että siitä on tajuttavissa, ettei seurakunnan keskinäinen suhde ole ollut sellainen kuin sen Jumalalle kuuluisien kesken tulisi olla. Tässäkin seurakunnassa nähtävästi ilmeni ulkokulaisuutta. Lähimmäisten kanssa puhuttiin ystävällisesti ja teeskenneltiin lähimmäisen rakkautta, mutta teoissa ei sitä osoitettu, saattoipa olla niinkin, että teoissa oma etu tuli liiankin selvästi näkyviin, mistä Johannes sai aiheen huomauttaa, että älkää rakastako sanalla tahi kielellä, vaan teossa ja totuudessa.

Ihmisen sivistykseen kuuluu olenaisena osana kohteliaisuus, kuitenkin hioutuneinkin kohteliaisuus ei ole rakkautta tai rakastettavuutta, vaan useimmiten teeskentelyä, näyttelemistä, minkä varjoon peitetään todelliset ajatukset ja aikomukset. Kuitenkin on niin, että ihminen ei voi lähimmäiselleen, eli kanssaihmiselleen puhua ns. alastonta totuutta, loukkaamatta häntä. Ihmiskunnan kehitys ja totunnaisiksi tulleet tavat vaativat puhumaan kohteliaisuuksia silti, vaikka siinä poiketaan totuudesta.

»Totuuden puhuja ei saa yösijaa», sanotaan sananlaskuissa. Miksi näin on? Ehkä siksi, että jokaisella ihmisellä on jotain sydämellään, mistä ei haluaisi kuulla ja siksi mielellään kuuntelee kohteliaisuuksia, vaikka tietääkin ne paikkansa pitämättömmiksi. Johannes kuitenkin sanoo: »Jos sydämemme syyttää meitä, niin Jumala on suurempi kuin meidän sydämemme ja tietää kaikki.» Onhan ole-

massa niinkin arkoja ihmisiä, että he esim. ollessaan toisten seurassa alinomaan istuvat pelko sydämessä, etteivät vain puheillaan tai käytöksellään loukkaisi toisia ja nämä ovat niitä hyviä ihmisiä, jotka eivät tahallaan pahoita lähimmäistään vaikka eivät heitä imartelekaan ulkokulaisen tavoin. Heitä sydän syyttää, toisin sanoen, heidän sydämensä valvoo heidän käytöstänsä ja Jumala, joka on suurempi kuin heidän sydämensä tietää kaikki, tietää sen, että nämä senkaltaiset ihmiset eivät tahdo eikä ajattele pahaa lähimmäisestään. Selaisille ihmisille on myös mahdollista tehdä rakkauden töitä, osoittaa kanssaihmisilleen rakkautta teoissa enemmän kuin sanoissa. Heitä kuitenkin on pieni vähemmistö ja on aina ollut.

Minkäpälaisia ovat sitten ne, jotka vain sanalla ja kielellä rakastavat? Pyhässä kirjassa sanotaan heistä: »Suuilansa he puhuvat lähimmäisensä kanssa ystävällisesti, mutta sydämessänsä väijyvät häntä.» Toivotavasti näitäkään viimeainnutta ei ole enemmistöä seurakunnissa eikä niiden ulkopuolellakaan olevissa, mutta kaikki ne joihin pyhän kirjan edellämäinittu sanonta kohdistuu, ovat niitä, joista Jeesus on sanonut: »Voi maailmaa pahennusten tähden, sillä pahennukset kumminkin tulevat, mutta voi kuitenkin sitä ihmistä, jonka kautta pahennus tulee. Niin, sanotaan maailma on paha ja niin on sanottu kautta aikojen, mutta totuus on se, että maailma on sellainen, millaiseksi maanpäällä asuvat ihmiset sen tekevät. Mikäli ihmisten ajatuskanta kulkee siihen suuntaan, ettei mitään ja mikään ole enään pyhää, ettei ole, eikä kannata iäisyys-arvoihin kiinnostua, niin jää jälle vain ihmisen omahyväisyys, omanvoiton tavoittelu kaikessa ja kaikissa asioissa ja tilanteissa ja maailma pahenee, koska siinä asuvat ja sitä hallitsevat ihmiset ovat pahoja. Vaatii vahvaa uskoa siltä, joka uskoo ja toivoo, että sittenkin ihmisellinen oikeus ja Jumalallinen hyvyys lopulta voittaa ja rakkaus kansojen sekä yksilöitten kesken vallitsee ei sanoissa, vaan juuri teoissa.

Siimon.

Rippi=leninki

Kirj. Odelma.

Keväällä 1917 oli tavanmukainen rippilasten konfirmaatio Helluntaina Sakkolan kirkossa. Siinä ei ollut mitään muuta poikkeavaa, kun se että minäkin siihen osallistuin ja minun kohdallani se oli kyllä suuri tapaus, mikä nyt neljänkymmenen vuoden vierittyä saa suorastaan sadunhohteisen tunnunan. Sattuihan silloin kyllä paljon suuria asioita, sillä olihan se vuosi Suomen itsenäisyyden synnyinvuosi. Suurten tapahtumain enteily väreili ilmassa, mutta siitä en kerro nyt, vaan tuosta otsikossa mainitusta.

Rovasti Elenius oli kutsunut meidät kirkkoon lauantaksi, puhuakseen meille vielä ripillelas-kuhetken suuresta merkityksestä ja valmentaukseen meitä nöyrinä lapsina käymään pyhälle aterialle, joka liittäisi meidät seurakunnan yhteyteen.

Helluntai oli silloin kesäkuun alkupäivinä. Koivut lehti ja tuomipuu oli kukkaloistossaan, kun tuona lauantaiamuna ajelin läpi kevätluoksuksen kylän, kiiruhtaen laivalle Hiekkarantaan. Toiset kylämme rippilapset olivat jo menneet ja heitä siinä kiinni tavoittaessani tapasin Ryhmästä nousevassa pitkässä mäessä kiireesti juoksevan tytön. Hänkin oli samaan matkaan menijä, taittoi taivalta hehkuvin poskin, käsin hamettaan kannatellen. Sanoivat häntä mustalaistytöksi, vaikka ihonsa oli valkoinen ja pehmyt kuin talvikärpän nahka. Tukka vain oli musta ja silmistä katsoi etelän tummuus. Kävin pyörältä pois ja sanattomina käveltiin mäkeä ylös. Mitäpä siinä puhumista olisi ollut sillä tiedettiinhan kumpikin mihin oltiin menossa.

Ainahan mäki velkansa mak-
saa, on sanonta, niin nytkin alkoi alamäki ja pyysin häntä kyytiin. Sanoin: »Istu tangolle, niin joudumme molemmat laivalle». »Minäkö kyytiin», hän sanoi. — »Niin, sinä, eihän tässä muita ole». Hänen poskillensa nousi punerrus ja äänessä värähti ujous, kun sa-

noi: »Kiitos». Niin me sitten ajoimme kaksi ihmislasta läpi keväthelskyisen metsän. Siinä mennessä hän kertoi, että hänkin tahtoisi huomenna olla toisten tyttöjen tavoin valkoisessa rippileningissä siellä kevätkoivujen koristamassa kirkossa, mutta ei, minun täytyy mennä tässä heimoni ikivanhassa vaateparressa, eroittautua sielläkin toisista, olla sielläkin vain mustalainen. Meille molemmille tuli mieli haikeaksi, miksi täytyy niin olla. Emme me kenneet sitä siinä ratkaisemaan, mutta eräänlainen ratkaisu tuli, odottamatta.

Olimme Kuparisen mäen päällä ja aloimme laskea rantaan, ei sitä leveätä ajotietä, koska sen alla oli pehmeätä hiekkaa, vaan sitä notkelmapolkua, mikä kaitana katosi sinne katajikkoon. Pyörän vauhti kiihtyi, ei tullut painetuksi jarrua tarpeeksi ja seurasi jonkinlainen humahdus vaan... Ennenkuin tajusimmekaan olimme molemmat kanervikossa, hän kainalossani ja pyörä ja tytön hame siellä kaukana katajan käk-
kyrään takertuneina. Hameen liehuva samettihelmus oli katajaan tarttunut kiinni ja kesti, ei revennyt, vaan vyötärön nappi irtaantui ja sinne hame jäi.

Olin hämilläni, en tietänyt minne katsoa, mitä tehdä, sillä ei ollut silloin mustalaistytöillä ker-
rastoja, liekö ollut muillakaan. Hän luonnonlapsen välittömyydellä vapautui tilanteesta ja alkoi nauraa ja niin siinä sitten istuttiin auringonpaisteessa ja katsottiin millainen on sääreen tullut naarmu. Ei naarmu ollut paha, mutta miten on käynyt hameen? Huonosti oli käynyt, pahoin oli repeillyt. Jo tuli itku tytöltä, mitä tehdä, kun rippileninki on rikki. Kysyin: — Etkö voisi saada mistään toista, ainoako tämä oli? — Ainoa oli, mutta kyllä minä voisin saada ihan valkoisenkin rippileningin, Lapinlahdessa olisi sellainen... käytetty. Olen koittanut jo päälleniakin sitä, oi miten kau-

nis se oli... mutta minulla ei ole rahaa millä sen ostaisin, niin, ei ole. — Rahaa, silloin minä ikäänkuin havahduin käsittämään miten tärkeä se on elämän tapahtumissa, ja minulla sitä oli, isä oli antanut. Kyllä minä annan, mene vain ostamaan se valkoinen puku, sanoin ja ilo täytti mieleni. Hän sai rahat ja jäi sovittamaan repeytyynyttä hametta ylleen. Lai-
va huusi jo laituriiin ja kiiruhdin sinne.

Koivuon koristettu kirkko. Istuimme, pojat oikealla ja tytöt vasemmalla puolen käytävää vakavina. Selkämme takana istui seurakunta, isät ja äidit, parvien korkeudesta lankesi urkujen sävel ja me lauloimme mukana hartain mielin: — Avaa Herra nuorten huulet armostas sua kiittämään. Kuuntelimme rovestin saarnaa, mikä eteni verkkaan ja nukuttavasti. Sen ajatus oli vaikeasti hallittavissa ja minusta tuntui, että toisten, kuten minunkin ajatukseni ristellivät sekavissa asioissa.

Minä näin hänet valkeassa rippileningissä toisten mukana. Hänen silmiensä kiittollinen katse jäi jonnekin ajatuksieni kätköön... ajatusten, jotka nyt kirkon hiljaisessa kuumuudessa purkaukautuivat erilaisina mielikuvina, outoina vielä, mutta enteilevän kiehtovina. — Elämän nuoruus on alkamassa.

— Te astutte nyt täysin oikeuksiin tämän seurakunnan jäseneksi, kuuluivat rovestin vakavat sanat. Vaistomaisesti käännin katsoamaan sitä takana istuvaa seurakuntaa. Hätkähdin. Näin siellä elämän vakavat kasvot. Tuohon joukkoon meidät siis nyt liitetään.

Jo nyt me olemme samanlaisia, vakavakasvoisia, vielä enemmän elämän kohtaloiden murjomia — ja täällä kaukana niiltä sijoilta. Vain muistojen valkeat siivet kantavat yli vuosikymmenien ja keväisten koivujen tuoksu on sama kuin silloinkin.

ROTINAT

Kirj. Teppo.

Paljon vanhaa perinnettä on jo jäänyt unhoon ja aina edelleen jää kun sukupolvet vaihtuvat. Tavat muuttuvat ajan ja olosuhteiden mukana.

Monta vanhaa ja aikoinaan käytännöllisen tarpeen sanelemaa tapaa on jo pois käytännöstä, mikä tarpeettomana ja mikä muuten muuttuneeseen elämän tyyliin vähemmän soveltuva.

Jolloinkin aikojen alusta (suomalaiselta kannalta katsottuna) on karjalaisen heimon keskuudessa tullut käytäntöön eräänlainen naapuriapumuoto. Kun naapurille tahi sukulaiselle tuli perheenisää, niin käytiin uutta tulokasta tervehtimässä eväiden kanssa. Paistettiin »rotinat».

Mistä tämä nimitys on saanut alkunsa, ei ainakaan tämän kirjoittaja ole päässyt selville, mutta joka tapauksessa se kuulunee vanhaan suomalaiseseen sanastoon.

Tämän vuosisadan alkupuolellakin rotinareisut olivat yleisesti ainakin Sakkolassa ja sen lähipitäjissä käytännössä, varsinkin sukulaisten kesken, vaan vielä naapurin emäntäkin tuli pannukakku ja vehnäpiirakka-
nyytti kantamuksenaan tervehtimään äsken syntyynyttä.

1920 luvulta alkaen tapa on tullut yhä harvinaisemmaksi sukulaistenkin kesken, mutta esim. asianomaisen avioparin vanhemmat vieläkin usein muistavat tämän vanhan tavan, viedä lämpimäisiä, piiraita, vehnäsiä ja muuta suusta mukavaa tulsiaisia, tullessaan ensikertaa tervehtimään nuoren parin esikoista. Voihan näin tapahtua myöhemminkin haikaran vieraillessa talossa, kun kerran on lähdetty vanhoille jäljille.

Mainitsin tuossa haikaran. Haikara on niin selvästi ulkolaista tuotetta, että sille ei löydy pienintäkään perustaa suomalaiselta pohjalta katsoen, sillä harmaa ns. kattohaikara pesii Etelä-Suomessakin perin harvoin. Haikara lieneekin sellainen herastuote ja alkuaan piireistä, missä moni muukaan kotimainen ei aikoinaan saanut riittävää hyväksymistä keltataakseen.

Oikea vanha karjalainen paikka, mistä pikkulapset löydettiin oli savusaunan laantola, lauteiden alusta. Sieltä löytyivät esikoiset sekä siskot ja veikot lapsille. Naapurin tati voi

joskus poikkeuksellisesti »tuoda vauvan» ja myöhemmällä ajalla sen toi kättilö-täti laukussaan. Näiltä savusaunan ajoilta lienee monella vanhemmasta väestä mukavia muistelmia. Muistetaan kun jonakin päivänä äiti katosi tuvasta ja vaikka kyseltiin isältä: missä äiti viipyy, niin ei saatu suoraa vastausta, vaan kierrellen ja kaarrellen isä vain selitti, että kyllä äiti tulee, hän on vain asialla — — — kuten olikin. Kun oli pari, kolme päivää kulunut äidin katoamisesta, niin jopa taloon käymään tullut naapurin — tahi muu tati kuiskasi korvaan: mennäämpä nyt katsomaan äitiä. Tämä sanoma oli ikävissään äitiä odottavasta neljä- viisivuotiaasta ja vanhemmastakin lapsesta mieluisaa kuultavaa ja asianomaisella te-
navalla ei monasti olisi ollut aikaa kunnolla pukeutua, niin oli kiiru lähteä tädin mukaan.

Matka kulki pihan poikki saunaan ja sieltä jo eteisessä tuoksahti lämmi-
minneen saunan ja nokisten kivien tuttu tuoksu.

Mutta saunassa sitten, siellä vasta yllätys kohtasi. Äiti siellä lepäsi sängyssä tahi lauteille asetettujen pulsterien päällä raukeana, mutta onnellisen näköisenä ja vieressä rintojen kohdalla äännähteli pikkuinen vauva. Olisi tehnyt mieli sen pieniä kätösiä sormeilla, vaan äiti ei sitä sallinut. Katsella kyllä sai läheltäkin ja sen punainen naama ja melkein ummessa olevat silmät näyttivät niin oudolta, mutta eräänlainen hyväntuulisuuden tunne valahti läpi olemuksen.

Tutustumiskäynnit jatkuivat seuraavina päivinä montakin kertaa päivässä ja varsinkin, jos siellä kävi naapurin tati nyytteineen, niin silloin teki mieli katsomaan, mitä sinne tuotiin ja sieltähän sai sitten äidiltä jonkin makean palan suuhunsa. Näin tämä vauvan tulo muodostui talon lapsille melkein kuin jokapäiväiseksi juhlaaksi.

Siihen aikaan kun nämä rotinareisut olivat ikäänkuin eräänlaisena velvoitteena, sukulaiset pitkänkin matkan takaa lähtivät kuin kutsupitoihin, monasti koko perheellä, sillä lapsiaan kiinnosti eniten sukulais-
taloon saatu uusi vauva ja eihän äiti ja isä voinut lapsiltaan kieltää sen näkemisestä saatavaa iloa ja puheen-
aihetta, varsinkin kun kielteiseen

Rajapyykkejä

24. 3. 59 täytti maanviljelijä Martti Pajari Lempäälän Moisiossa 75 vuotta. Hän on syntynyt Sakkolan Haparaisissa maanviljelijän poikana. Nuoruudestaan asti hänet on todettu ahkeraksi ja edistysmieliseksi maanviljelijäksi, joka pystyi laittamaan talonsa ensiluokkaiseen kuntoon. Tilansa viljelyksiä hän suurensi raivaamalla 5 ha uutta peltoa, samoin hänellä oli yksi kylän parhaimmista lypsykarjoista. Hän oli mm. Keski-Suvannon Maidonmyyntiosuuskunnan perustaja jäsen ja kuului myöhemmin sen hallitukseen osuuskunnan lopettamiseen asti. Kaikissa elämän menoissaan hänet tunnettiin raittiina miehenä ja kelpo naapurina.

Eino Kuparinen Lempäälän Kujassa täytti 50 vuotta 5/3 59. Hän syntyi maanviljelijän poikana Sakkolan Petäjävedellä ja otti nuoruudessaan osaa paikkakunnan edistys-
rientoihin mm. nuorisoseuran ja laulukuoron toimintaan.

Yrjö Nuora (Juhansään Yrjö) täytti 50 vuotta huhtikuun 22 p:nä 59. Hän otti jokapäiväisen työnsä ohella erittäin innokkaasti osaa nuorisoseuran toimintaan, mutta laulu on ollut hänelle rakkain harrastus ja on hän nuoresta pojasta alkaen ollut mukana mies- sekä sekakuoroissa ja on edelleen mukana laulukuharrastuksissa.

asenteeseen lapset reagoivat itkuun pillahduttamalla.

Niin sitten lähdettiin, reki tahi karrut perheellä ja suurella pyykkikopallisella erilaisia paistosherkkuja kuormitettuna, matkalle enolle tahi tädille ja perillä oltiin kaksi vuorokautta, se kului väijäämättömästi totuttuihin ja noudatettuihin tapoihin.

Niinä ammoisina aikoina, jolloin puheena ollut rotinoilla käynti on alkusysäyksen saanut lienee tämä naapurin muoto ollut useissa tapauksissa välttämätön, ehkäpä tavallaan elinehto. Kun huomioidaan sellainen ajankohta, jolloin elanto perheissä oli metsästyksen varassa ja vaikka vähäinen kaskitilkukin olisi ollut, niin perheen emännän joutuminen lapsivuoteeseen vaati myöskin perheen elättäjän viipymään kotipiirissä, varsinkin jos jo lapsia oli perheessä ennestään. Kun silloin näinä päivinä ja viikkoinakin sukulaiset ja naapurit toivat elintarvikkeita, niin perhe selvisi nälkää näkemättä siihen

URAKKASEPPÄ

Kirj. Aku.

Sellainenkin ammattimies oli Sakkolan Lapinlahden kylässä viime vuosisadan vaihteessa, en tiedä oliko muissa Sakkolan kylissä sellaista?

Tällaisen ammatin olemassaolon jotkut vanhukset vielä muistavat, mutta nuoremmalla väellä ei ole aavistustakaan mikä se sellainen oli.

Kyseessäoleva urakkaseppä oli nimeltään Matti Kuparinen. Oikea vanhan ajan tervaskanto ja kova mies takomaan. Aamuvorhainen hän oli töissään ja kun hän käski asiakkaan tulemaan aamusta päivin, niin se tiesi sitä, että oli tul-tava kello 2 tai 3 maissa aamulla, jos myöhästyi, oli seppä tukea ja murjottava koko työnajan.

Paja hänellä oli harvaseinäinen ja talvella kylmä, vaan kyllä seppä ahjon luona tarkeni ja työstäänkin lämpimän sai, sillä hän teki työtä silloin kun työssä oli, eikä laiskottelijaa suvainnut nähdä silmien edessä. Pajassa piti päällelyöjän ehtiä ajoissa moukarin varteen ja ennättää lyödä jokainen kerta kun seppä rautaa käänti pihdeissään.

Koska rahaa yleensä tällöin oli vaikeasti saatavissa, niin maksettiin sepälle palkka luonnontuotteissa. Jokaiselle talolle oli sovittu varsinainen työurakka, mikä piti vuosittain sepän tehdä ja siitä hän sai myöskin sovittun palkan. Palkkaan kuului viljaa tahi jauhoja, ryyniä, sian ja lampaan lihaa, heinää, olkia ja tälle sepälle myöskin lehmänlaidun kylän yhteisillä laitumilla. Sepällä oli myöskin porsas ja se kulki lehmän mukana laitumella, eikä kos-

asti kunnes jälleen isä pääsi pyyntimatkoilleen.

Rotinoilla kävijäin oli lisäksi tapana antaa lapsen äidille pieni rahalahja. Annettiin muka lapselle hammasrahaa. Tämä raha oli kunkin äidin niin yksityisomaisuutta, että sitä ei ollut oikeus vaatia talon muihin menoihin käytettäväksi, vaikka kuinkakin suuri tarve olisi ollut ja jos ne tiukantullen niihin käytettiin, niin se oli isännän kunniavelka, mikä oli ensikädessä pois maksettava.

kaan eksynyt pois lehmän seurasta. Aamulla se lähti ja illalla palasi lehmän mukana kotiin.

Sepän työurakkaan kuului hevosen kengitys, auran (sahran) teroitus, kärrien ja reen korjaus, sekä muita pienempiä töitä sopimuksen mukaan.

Sattui toisinaan, että jollekin talolle tuli jokin ylimääräinen työ, mitä ei oltu tiedetty vuosisopimukseen ottaa, niin sellaisesta oli maksettava lisäpalkkaa työn mukaan.

Joulun edellä oli sepällä tapana käydä aprakoitaan perimässä talosta taloon. (Sepän palkkasaatavia sanottiin aprakoiksi, kuten esim. papistonkin palkkasaatavia). Se aika oli sepällä juhla-aikaa. Kyytimiehenä jokin naapurin ukko ajettiin talo-talolta ja kuorma kasvoi kasvamistaan kootusta palkkaviljasta ja mökö aprakan-ajajien reestä kävi aina kovemmaksi, mitä lähemmäksi kierroksen loppua päästiin, sillä hyvin monella isännällä oli varattuna sepälle aprakkaryypyt lämmikkeeksi ja tuli joskus otettua liiempiäkin ryyppy. No, kylähän kusi sepän aina kotiin saattoi Majansa hoitoon, olipa hän millaisessa kunnossa tahansa.

Milloin näillä matkoilla oli pysytty kohtuuden rajoissa, silloin oli seppä riuksa ja hilpeä mies. Kohtuuden rajalla tässä tarkoitetaan sitä, että mies koko ajan pysyi kohtalaisesti jaloillaan. Tällaisessa tilassa seppä pisti tanssiksi ja tanssin nimi oli: »Kinunen». Tanssin sanat olivat: — Kinunen, kinunen tuleppas tanssiin, kun et tule polkaan, niin tulethan valssiin. Tätä samaa laulun rallatusta jatkui niin kauan kuin tanssi kesti, toisin sanoen, siihen asti kunnes tanssija uupui. Tanssin rytmi oli jonkinlaista loikkimista, käsillään hän nosteli vaatteittensa liepeitä ja vuoroin löi tahtia. Näkemys sekin sentään lieene ollut katselijoille ja ehkäpä siitä nautittinkin, kun taiteellisempaa esitystä ei ollut nähtäväksi tarjolla.

Näin jatkui vuodesta vuoteen. Seppä takoi, ajoi aprakkansa,

Johtaja Vilho Auramo oli sakkolalaisille tuttu hahmo. Nuorena maatalousteknikkona hän oli useita vuosia pitäjässämme maatalousneuvojana ja oli erittäin pidetty jo silloin hauskan ja rattoisan luonteensa ansiosta. Myöhemmin hän hoiti Keskusliike Hankkijan siemenosastoa aina eläkeikään asti ja nyt lepäilee kunnioitettuna vanhuksena kotonaan Lempäälän Kuljussa.

Sakkolan kuntalaisten korvaus-anomuksia käsittelevässä lautakunnassa hän oli jäsenenä ja hänen aikaisempi tuntemuksensa kuntalaisten oloista oli suurena apuna lautakunnan työlle, sen lisäksi mitä paikallinen asiantuntija talousneuvos Kekki, tilanteen luovutushetken kohdalla tuns.

Kun johtaja Auramo on äskettäin hyväntahtoisuudessaan lahjoittanut sakkolalaisia perinteitä palvelevalle Suvanto-Säätiölle 40000:— markkaa, niin säätiön hallitus, joka on kiitollisena lahjan vastaanottanut lausuu täten lahjoittajalle parhaat kiitoksensa.

Suvanto-Säätiön hallitus.

tanssi kiusensa ja siinä sivussa elätti perheensä monilukuisine lapsineen.

Kerran sitten, kun seppä oli aprakkansa kerättyään ja kinuset tanssittuaan palannut kotiin, hänen mustatukkainen Mari-tytön-sä kiipesi isin syliin, otti kaksinkäsin isää kaulasta ja alkoi itkää. Isä koitti tyyntytellä tyttöä niin-

Suvanto-säätiö

Suvanto-Säätiön valtuuskunta piti sääntömääräisen vuosikokouksensa Tampereella maaliskuun 3 päivänä. Kokouksen avasi valtuuskunnan puheenjohtaja Matti Niippa joka valittiin edelleen valtuuskunnan puheenjohtajaksi vuodeksi 1959 ja varapuheenjohtajaksi Väinö Viskari Orivedeltä, pöytäkirjaa piti Santeri Ollikainen.

Esitettiin toimintakertomus vuodelta 1958 josta mm. ilmeni että säätiön hallitus oli kokoontunut 7 kertaa. Säätiön kutsumana oli Suvannon-Seutu lehden avustajakunta kutsuttu neuvottelutilaisuuteen syksyllä 1958 jossa tilaisuudessa keskusteltiin laajalti myöskin muista säätiön toimintaan liittyvistä asioista jolloin kokouksen osanottajat toivat esille niitä näkökohtia jotka eri puolilla maata asuvien sakkolalaisten mielisissä liikkeuivat. Neuvottelutilaisuudessa ilmeni että säätiön toiminnan tuntemus on sakkolalaisten keskuudessa osittain

kuin sellaisessa tilassaan osasi, mutta tyttö senkö itkeä jollotti. Viimein itku lakkasi ja tyttö soptelti isän korvaan: — Isi, kyläläiset nauravat sinulle, kun sinä aina joulun edellä ajelet humalassa ja tanssit sellaista tyhmää tanssia. Ukko nosti tytön koholle, lähelle lakea, laski sitten varovasti lattialle ja sanoi: — Seitsemään vuoteen en maista viinan tippaakaan. Eikä maistanut.

Seppä Kuparinen oli päättäväinen mies ja mitä hän sanoi se piti paikkansa ja hän samalla oli itsensä ja mielitekojensa herra kuten tässä edellä on käynyt selväksi. Hän oli heikko vain sen aikaa kun omatunto ei soimannut, mutta kun pieni tyttönen kuiskasi korvaan omantunnon äänen, niin hänen miehuutensa karkautui ja siitä tuli kova ja pitävä, kuin hänen työsarallaan käsittelemänsä teräs. Kunnioittaen häntä muistelen ja muistelmiini liittyy tapaus, jolloin olin hänen pajassaan kun hän uupuneena vanhuksena teki viimeisen sepäntönsä.

Sepän suvusta on enään jälellä vain tuo »Pikku-Mari» ja hänenkin entinen musta tukkansa on muuttunut valkoiseksi, aika muuttaa muotomme.

hyvin puutteellista. Tilaisuudessa tuotiin voimakkaasti esille ajatus vanhan Sakkolalaisen perinteen tallettamisesta. Vuosikertomuksesta ilmeni että avustuksia oli v. 1958 jaettu 69 hakijalle yhteensä 607,000:— ja avustuksen saajista oli yliopistossa tai muissa korkeakouluissa 10, oppikoulun lukioluokilla 15, teknillisissä oppilaitoksissa 5, kansanopistoissa 2 ja erilaisissa ammattikouluissa 31. Aleksanteri Aavan tuotannon kokoamista jatketaan ja tehtävä on Esteri Pitkäsen käsissä.

Tilikertomuksesta ilmeni että säätiön taloudellinen asema on jatkuvasti vakiintunut. Tilivelvollisille myönnettiin tili- ja vastuuvapaus tilintarkastajien lausunnon perusteella. Maatilasta ja Suvannon-Seutu lehden toiminnasta esitettiin omat tilikertomukset jotka samoin hyväksyttiin. Valtuuskunnan kokoonpanossa ei ollut tapahtunut muutoksia. Hallitus oli kokonaan erovuorossa ja siihen valittiin kolmivuotiskaudeksi 1959—61 puheenjohtajaksi Yrjö Raaska, varapuheenjohtajaksi Santeri Ollikainen ja muiksi jäseniksi Joonas Laurila, Helmi Uosukainen ja Jalmari Naskali sekä varalle Matti Niippa, Juho Kekki ja Aleks Kallonen.

Tilintarkastajiksi valittiin Meeri Männikkö, Nikolai Suikkanen ja Tauno Kinnunen, varalle Viktor Ryyppö ja Toivo Männikkö.

Opintoavustuksia 59 hakijalle yhteensä 564.000 markkaa jakaantuen eri opiskelijaryhmille suunnilleen samalla tavoin kuin edellisnäkin vuonna. Lahjoituksia saatiin v. 1958 aikana ent. Kiviniemen vapaapalokunnan varat mk 74.000:— jotka luovutti Aleks Naskali. Suvannon-Seutu lehden toimituskunta valittiin uudelleen vuosiksi 1959—61. Keskusteltiin Aleksanteri Aavan muistomerkkin pystyttämisestä mutta mitään päätöstä ei vielä voitu tehdä vaan annettiin hallitukselle kehoitus kehittää asiaa. Sakkolan pitäjäjuhla vuodeksi 1960 päätettiin tarjota Pirkkalalaisten järjestettäväksi, jos eivät Pirkkalan karjalaiset voisi järjestää, esitettiin seuraaville tiloille Orivesi ja Lempäälä. Säätiön edustajaksi Karjalan Liiton kokouksiin valittiin Y. Raaska.

Hallitusta kehoitettiin valmistamaan suunnitelmat Sakkolalaisen perinteen tallettamiseksi. Vaikka valtuuskunnan jäsenet asuvat kahdeksan eri pitäjän alueella olivat he

Sanontoja

Laplahess on laiskat miehet, akat aittaa tekkyöt, ukot lasta liekuttoa.

Vast olliit riiskoista ripill, nyt hyö on ukot uuvestaa, Lämsän lääviin peräss.

Taipalees on tarkat miehet, junkerijulla konkonkoo, kissal kirs-tun nikkarovat, junkerijulla konkonkoo, koiralle kolon tekivät, junkerijulla konkonkoo.

Tai, tai Taipaleen ämmä, leik-kasi härältä hännän, siint sai siivo kinnunmännän.

Tule surma Sakkulasta, tapa lapset Laplahesta, lopeta Loposenmäättä, mut heitä lapset Hennonmäälle.

Arkuntanhuan siinä osassa, mi-hin kuuluivat Sudenhännän ja Möngön mälikunnat oli vankkoja taloja jo tämän vuosisadan alussa ja siellä oli eräs isäntä lausahtanut: — Petäjärvöist a hyö elleät minkä suinki jaksoat, mut myö eleteä mite millo tahotoa (halutaan).

Nämä edellä olevat sanonnat ovat jokseenkin samaa luokkaa, kuin edellisessä numerossa julkaistu Aune Söderin (os. Hinkkanen) häälaulut ja lienevät syntyneetkin samanlaisissa tilanteissa.

täyslukuisina kokouksessa saapuvilla kuten aikaisempinakin vuosina.

Tässä yhteydessä on vielä tarpeellista mainita avustusten hakijoille että avustusanomukset olisi vuosittain lähetettävä ennen helmikuun loppua ja hakemuksessa pitäisi tarkoin selvittää tiedot vanhemmista sekä siitä missä opiskelee. Valtuuskunnan päätöksen mukaisesti ei avustuksia jaeta oppikoululaisille ennenkuin 6 luokalta lähtien, tämä päätös johtuu siitä että oppikoulujen alaluokilla on niin paljon sakkolalaisten lapsia opiskelemassa ettei niin suurelle oppilasmäärälle ole mahdollisuutta avustuksia jakaa ja kun valtaosa kuitenkin jatkaa tai käy jonkin ammattiin valmistavan koulun, tulevat he tällöin säätiön jakamista avustuksista osalliseksi.

Hyvät sukulaiset.

Viel' muistattehan ajat Karjalassa
ne sukulaisten pidot Sakkolassa,
Ei unohdu ne koskaan mielestämme
siell' olivat myös läsnä ystävämme.

Kun tuli taloon häät, tai hautajaiset
siell' kokoontuivat kaikki sukulaiset,
Oli mukana nyt aikuiset ja lapset
kuin myöskin vanhukset, nuo valkohapset.

Ei heitä tarvinnut esitellä
kaikki toisensa tunsivat jo kynnyksellä,
Heidän joukkonsa olikin suuri ja lukuisa
koska meitäkin oli kolmekuudetta serkusta.

Mutt' toisin on nyt, rakkaat sukulaiset
on sukuumme sotkettu jo kaikki suomalaiset,
On heitä Satakunnassa, Savossa, Pohjolassa
Uudellamaalla, Hämeessä ja tynkä Karjalassa.

Ei pikkuserkut enää toisiansa tunne
heitä varmasti on paljon, sen vielä muistanemme,
Nyt toisiansa tavatessaan, heill' on suuret vaivat
ennenvanhaan serkuksetkin, aviokseen toisensa saivat.

Nyt mahdoton on enää, sukukokousta saada
vaikk' miten kutsut lähettäis, yli koko maata,
Kun muitakin on esteitä kuin sairaus
on vanhuus, köyhyys, saamattomuus ja sairautuus.

Sen tiedämme vaan, ett' sukumme jatkuva on yhä
meill' iäisyteen muuttaneiden, kunnioitus ompi pyhä,
Me vuoronperään nukumme, kuin valkokukka lumpeen
toivoen, että lapsemme, painavat silmämme umpeen.

V. V - ri.

Ainakin ne ovat niin vanhoja, että niistä ei ainakaan nykyisin elävän vanhemmankaan polven kannata loukkaantua. Kun vanhan ajan häissä oli väkijuomien tarjoilu yleistä, niin niistä juopuneet hakivat riidan aiheita naapurikyläläisten kesken ja keksivät tuollaisia, muka koko kylää halventavia sanontoja, mitkä sitten kulkivat »suusta suuhun» ja säilyivät vuosikymmeniä. Jokainen ajatteleva ihminen käsittää, että noihin sanontoihin on voinut antaa aiheen jokin yksinäinen tapaus, jota vielä liioiteltiin ja monasti on koko juttu saattanut olla keksittyä ja sen ensimmäisen sanonjan aivoissa syntynyttä.

Taipalees on tarkat miehet; laulu, oli tanssin rallina ja taipaleen ämmälaulu oli kehtolauluna, samoin tuo surmalaulu, niin

oudolta kuin se nykyaikaisesti ajatellen kehtolauluna kuulostaisikin. Tällä viimemainitulla ei luonnollisesti ollut todellisuusperää siinä mielessä, että surmaa olisi tosiperäisesti lapselle toivottu, vaan se oli ikäänkuin eräänlainen peloittelu, kun noin kaksi tai kolmevuotias lapsi, (joita silloin vielä kehdossa heijattiin) kiukutteli eikä vähällä keinuttamisella ruvennut nukkumaan.

Arkuntanhuan isännän lausuman aiheena taas lienee pääasiassa ollut toteamus, että petäjärveläiset, kun siellä olivat jo silloin kaupat ja koulukin alkoivat nopeammin siirtyä luontaistaloudesta ns. rahatalouteen, vaikka ei ehkä aina olisi kannattanutkaan ja Arkuntanhuassa elettiin vielä omavaraista luontaistaloutta.

Karjalan muistoja

Kirj. H. Mäkinen.

Oi Karjala, rakkain syntymämaa,
En koskaan voi sua unhoittaa.
Sinijärves, lampes ja lepikkohaat,
Ne ijäti mielessä asustaa.

Lapsuusmuistot: niityt ja pellot,
Metsästä kuuluvat karjankellot.
Koti rakas, maisemat kauneimmat,
Laulunmahdin sävelet
rakkahimmat.

Nuoruus muistot, ilot ja surut,
Karjalan lasten onnenmurut,
Ne unessa nyt vain kajastaa
Ja päivän koittoon hajoaa.

Kotikirkon kellojen ääni kaikkaa,
Yli Suvannon virran raikaa.
Aivan kuin vieläkin sen kuulen
ja muistikuvana todeksi luulen.

Siellä kirkkopuistossa rakkaimmat
nukkuu,
Karjalan käki heille terveiset
kukkuu.

On vuosia kulunut yhdeksäntoista,
Kun viimeksi kuljin polkuja noita.

Oi miksi ei enää mäen rinteeltä
sieltä
Voi katsella kotikylää ilomiellä,
Kuummella hiljaista huminaa tuulen,
Kotikuusten huokauksen suuren.

Siell' olet Karjala, kaukana meiltä,
Näe emme koskaan tuttuja teitä.
Ruohon peitoss on polut ja tiesi,
Tyhjä on paikka, jossa kodin oli
liesi.

Vieras, ken lie, sinun teitäsi kulkee,
Vieraat kädet porttia sulkee.
Meille Karjala ain olet kallis ja
pyhä,
Synnyinseutu, rakas ja hyvä.

Kummitusjuttu

Kirj. Aku.

Sakkolan naapuripitäjän Raudun kirkkoherrana oli tuonnoin rovasti Aadam Järveläinen. Hän oli Lapinlahden ja Riiskan kylissä asuville sakkolalaisille tunnettu kirkonmies, sillä näissä kylissä, varsinkin Lapinlahdessa käytettiin häntä monissa kirkollisissa toimituksissa, kuten lapsia kastamassa ja joskus vihkimässäkin.

Tämä johtui osittain siitä, että näistä Suvannon takaisista kylistä oli kelirikon aikana vaikea saada oman pitäjän pappia järven yli kuljetetuksi ja myöskin kesäisin oli järven ylittäminen jonkin verran hankalaa. Sinä aikana kyläkin, kun laivakulku oli Suvannolla käytössä, ei hankaluutta itseasiassa ollut, mutta oli jo sitä ennen totuttu naapuripitäjän pappiin ja käytettiin häntä edelleen. Yhtenä syynä myöskin lienee ollut rovasti Järveläisen käyttöön näissä mainituissa tehtävissä siinä, kun tämä pappismies oli esiintymisessään niin talonpoikaisen kansanomaisen, että hänen kanssaan keskustellessaan ei tavallisen yksinkertaisenkaan talon isännän tahi emännän tarvinnut yrittää poiketa tavallisesta arkieleestä. Hän oli sellainen ymmärtäväinen ja lupsakka herrasmies ja pappi vain silloin kuin se oli virkavelvollisuus.

Järveläisen perheeseen oli siunaantunut melkoinen lapsijoukko, poikia ja tyttöjä. Hän aikoi kouluttaa pojistaan sotaherroja ja sai jotenkin sijoitettua ainakin kaksi poikaansa venäläiseen junkkarikouluun (upseerikoulu). Näistä oli toinen jo valmis upseeri, kun Venäjän ja Japanin sota alkoi, 1905, ja hänet määrättiin lähtemään joukko-osaston mukana Itä-Aasiaan. Kun komennuksesta tuli tieto, niin hänen hermonsa pettivät ja olinpaikassaan Venäjällä hän ampui itsensä. Samalla hetkellä kuin tämä tapahtui. Raudun pappilan saliin ilmestyi kirkkoherra Järveläisen vaimovainaja, yllämainitun pojan äiti, se istui salin tuolilla tummassa silkkipuvussaan, kuten ennen clossa ollessaankin. Tämä ilmestys istui

Muistelma tämän vuosisadan toiselta kymmenluvulta.

Karkurin kiinniotto

Sakkolasta suuri rosvo, Viljam Hännikäinen vankilasta karkasi, tätä iso kelmiäinen, Sanomalehdet ilmoitti ja tuntomerkit antoi lapikkaat oli jalassa, mutt' vangin puvun vaihtoi.

Kotiseudun kauppiaille, tätä yllätys oli suuri Viljami nääs syksyöinä, kundi oli juuri, Lukkoja nyt uusittihin, sekä vahvistettiin vartijoita yöllä myöskin, piiloon asetettiin.

Oli syksy syvimmillään, sade seinä ruoski paimenpoika naapurista, hätäisenä juoksi, Kun lehmiä illan hämärässä, metsästä ajoi kotiin oli Viljamista näkevinään, kai haamun moneen toviin.

Ottopellon palteessa, oli pienenpieni lato eilen siihen säilötty, oli metsäniityn sato, Ladon aukon heinissä, näki poika Viljamin jalan siinä lapikas oli ruskea, hän tekee vaikka valan.

Pellin Jussi Viipurista, oli vieras majatalon vapaaehtoisista saimme, kokoon joukon jalon, Veljeksiä meitä neljä, sekä Tahvanan Jussi partiomme johtajaksi, tuli Pellin Jussi.

Näin oli ryhmä valmiina, nyt kiinniottoon vangin onko yhtään asetta, vai lähdetäänkö kangin, Yks' pistooli löytyi talosta, se Jussille ojennettiin me toiset taskulampuilla, itsemme varustettiin.

Kun oli päästy metsän reunaan, ketju muodostettiin nyt etenemään lähdettiin, ja lato piirittiin, Lähelle latoa päästyä, lamput sytytettiin valokeilat lamppujen, ovelle kohdistettiin.

Ladon aukossa näkyikin, se ruskea lapikasjalka nyt huuto kuului komia, partion johtajalta, Onko siellä ketä, vastatkaa, huus Pelli ja pistoolin ojens' lain nimessä vastatkaa tai ammunne, uudelleen hän komens'

Kun mitään ei vaan kuulunut, niin ovea lähenimme ja kohta koko partio, aukolle hyökkäsimme, Nyt pettymyksen koimme, ja mielemme oli hämärä se jalka mitä haimme, oli lepän juurikämärä.

V. V — ri.

siinä niin kauan, että koko pappilan väki ennätti käydä sitä katsoomassa ja lapsetkin tunsivat hänet ja sanoivat: mamma se on. Kun muu väki oli poistunut salista, jäi rovasti vielä haamun kanssa saliin ja kun hän sieltä poistui, oli haamukin hävinnyt. Ei tiedettä oliko rovasti Järveläisen ja il-

mestyneen vainajan välillä mitä keskustelua ja miten haamun katoaminen tapahtui, sillä rovasti ei asiasta koskaan puhunut. Tämän kertoi totena Raudun pappilassa silloin sisäkkönä ollut tyttö ja sanoi omin silmin nähneensä ruustinnavainajan siinä istumassa.

VOIMAMIEHIÄ

Kirj. Vinkkelä

Tässä on tarkoitus kertoa sellaisista vanhanajan voimamiehistä, joiden saavutuksia ei oltu mitattu nykyajan urheilutermien mukaisesti, mutta jotka silti omalla tavallaan eroittautuivat ympäristöstään ja saivat jotkut eräänlaisen sädekehänkin saavutustensa ansiosta. Nämä miehet olivat parhaimmillaan siinä viimeisen vuosisadan vaihteen kahden puolen, jotkut viimevuosisadan viimeisellä kymmenluvulla ja toiset taas tämän vuosisadan ensimmäisellä kymmenluvulla. Suurin osa heistä, joita nyt alkava sarjamme tulee esittelemään on viime-vuosisadan tuotetta.

Silloin ei ollut tehdasmaisesti valmistettuja voimailu- ja urheiluvälineitä, vaan voimapunnuksina käytettiin ahonreunan kiviä, pajan alasmia, tahi heitettiin sepän lekaa varresta heiluttaen ja sen lento näytettiin kyllin selvän eron voimamiehen ja toisten välillä, vaikka mittana olikin vain askelyksikkö tahi ojaharppi. Kun joku voimamies esitti jonkin yllämainitunlaisen tahi muun ajan tavan mukaisen urheilutempauksen, niin oli katselijain yksimielinen toteamus, että kyllä sillä miehellä on ruista hihassa. Ruista oli näet sinä aikana kunniassa ja läski kanssa. (Nykyisin tuntuu Tiilikaisen Pekka vielä urheiluselostuksissaan käyttävän tätä vanhaa sanontaa, vaan se nykyoloissa tuntuu vähän lattealta, kun urheilua seuraavasta penkkiyleisöstä, monikaan tuskin tietää mitä ainetta ruista on.)

Tähän ensimmäiseen kirjoitukseen mahtuu vain muutamia siitä monilukuisesta joukosta, mitkä Sakkolan eri kylissä kulkivat voimamiehen maineessa. Jokaisella kylällä oli jokin oma merkkimiehensä tällä alalla, mutta oli joitakin sellaisiakin, joiden maine tunnettiin yli pitäjän ja naapuripitäjissäkin.

Aluksi tässä mainittakoon kaksi Loposen veljestä, Teppo Arkuntanhuasta ja Juho Loponen Petäjärveltä. Molemmat mukavia laatumiehiä, kuten monasti sellaiset miehet, jotka ovat tietoisia siitä, että heidän omalla tavallaan tunnetaan ja tiedetään mitä ja ketä he ovat, eikä sitä tarvitse turhanpäiten näyttää ja reh-vastella, vaan ainoastaan todellisen tarpeen vaatiessa panna panoksensa tilanteen ratkaisuksi.

Teppo oli ja eli poikamiehenä. Teki kirvesmiehen töitä, metsästeli ja kalasteli sekä vanhuuden päivinään keräili kesäisin muurahaisen munia, missä ammatissa hän oli saavuttanutkin erikoismestaruuden. Tämä ammatti oli taitajalleen silloin siksi antoisaa, että kesän pyyntituloilla eläi talven lepäillen.

Niin. Tarkoituksaan oli kertoa Tepon tempauksista hänen parhaina vuosinaan. Ne vuodet olivat siinä 1885 paikkeilla, kuten kirjoittajalle

on kerrottu. Poikasena ollessani näin ja tunsinkin hänet, mutta silloin hän oli jo vanhus. Ei tosin silloinkaan kumaraselkäinen, vaan suoraryhtinen ja komea olemus.

Kun Naskalinmäen ahoilla kilpailtiin kiven nostossa ei löytynyt toista miestä tästä kyläkunnasta joka olisi sellaisen kiven syliinsä maasta nostanut, jonka Teppo päältä näyttäen melkoisen vaivattomasti syliinsä koppasi ja nosti toisen, noin metrin korkuisen kiven päälle.

Pappisen Pekko, joka oli Teposta kymmenen vuotta vanhempi ja aikoinaan kuulu voimistaan, ei vähällä uskonut nykyään toista paremmakseen, vaan yritti puolekymmentä kertaa samaa kiveä, mutta nousematta se jäi. Viimeisellä yrityksellä kivi sen verran liikahti, että Pekon varvas jäi vierähtävän kiven alle ja kiroten hän poistui kiven luota.

Tepolla oli tapana joskus näissä ahokisailuissa huvikseen näyttää, minkälaista terästä miehen lihaksissa on. Hän jännitti käsivartensa kynnäpäästä koukkuun ja tarvittiin erikoisen vahva mies, joka pystyi kaksin käsin tämän koukun oikaisemaan. Toinen temppu oli sellainen, että hän asettuen maahan vatsalleen koukisti oikean jalkansa, jota sai yrittää vääntää suoraksi. Lähi-tienoilta ei löytynyt sellaista miestä, joka olisi käsivoimin pystynyt tämän jalkakoukun oikaisemaan. Kekin Vilppo, vahva mies hänkin, yritti kerran vedon edestä vääntää Tepon jalkaa suoraksi, mutta hävisi vedon, aikaa tähän tehtävään oli sovittu tunnin neljännes.

Tanssiaisissa Teppo esiintyi itseoi-keutettuna järjestysmiehenä. Jos alkoi hulinointia esiintyä, niin Teppo lyödy läjäytti suurella kämmenellään tuvan kurkkihirteen ja terästi otettaan saappaan tömäytyksellä lattiaan, jolloin hällinä tavallisesti hiljenti, mutta jos meteli oli niin kova, ettei ensimmäinen tömäys kuulunut tuvan jokaiseen soppeen ja eteiseen asti, niin toinen tömäys ja sitä säestänyt karjaisu jo kuului ja teki vaikutuksensa.

Kerrotaan, että naapuripitäjän, Raudun Vehmaisissa, tuli eräissä kuuliaistansseissa Sakkolan—Lapinlahden ja Raudun—Vehmaisten poikien kesken niin kova rähäkkä, että Tepon piti tömäyttää saapastaan lattiaan jo kolmaskin kerta ja sillä seurauksella, että lattian kannatusvoimainen katkesi ja kymmenen tuuman levyinen lattiapalkki samalla, vaan kyllä tämä rysäys jo kuului ja rähinä lakkasi hetkeksi, vaan kun vehmaalaiset alkoivat huutaa uudelleen ja käyttiä nyrkkejään, niin Teppo heitti heistä kolme pahimmin puhaavaa ikkunasta pihalle, minkä jälkeen tulevassa vallitsi hiljaisuus ja

rauha, vaikk'ei ehkä juuri rakkaus.

Tepon nuorempi veli Juho tuli aikoinaan kotivävyksi Petäjärven Revon taloon ja alkoi harjoittaa perisniekan ammattia, osti vasikoita ja muuta lihatarvaa Venäjälle viettäväksi. Itse ne ostaja tavallisesti kuljettikin perille, pienemmät eläimet hevospeilillä ja isommat ajamalla karjassa maanteitse. Pietaritiien varrella olevissa syöttöpaikoissa (hartsoonissa) vetelehti siihen aikaan juoppottelevia, hulinoitsijoita, venäläisiä, jotka aikansa kuluksi hätyyttelivät suomalaisia kauppamatkoillaan kulki-joita, kerrottiinsa syyspimeällä tapahtuneen eräitä ryöstöjäkin maantielillä. Nämä hulinoitsijat kulkivat kahden tahi kolmen miehen poruk-kana ja jos he joukolla kävivät yksinäisen matkaaajan kimppuun, niin selkäänsä siinä otti ja hyvä jos pääsi selkäsaunalla tahi hävisi kukkarokin. Hartsoonissa he pitivät silmällä matkustajia ja valitsivat uhrinsa, kenen kimppuun kävivät, joko pimeässä hartsoonan pihassa tahi vähän matkan päässä siitä maantielillä.

Loposen Juho oli vasta muutaman kerran tehnyt kauppareisunsa Venäjälle kun eräänä syyspimeänä iltana Vartiamaen hartsoonassa kolme Venäläistä puhuvaa miestä koikkelehti ja syrjäsilmillä katselivat Juhon tsaijun juontia. Kun Juho oli lopettamaisillaan hartsoonassa istumisen ja tapaili rukkasia käsiinsä, niinkuin lähdon merkiksi, poistuivat mainitut kolme miestä hartsoonasta. Ennenkuin Juho ennätti ovelle tuli hartsoonan omistaja hänen luokseen ja tarjosi rautaista patukkaa sanoen: — Otta teme aseksi kolmi paha mieste menne ulos. — En tarvitse asettasi, vastasi Juho, selviän heistä muutenkin jos jotain aikovat.

Noin parinsadan metrin päässä sanotusta hartsoonasta kuului tienvierestä ääni, mikä kielsi hevosta ja samalla joku tarttui hevosen suupie-lisuihin, sekä kaksi miestä hyppäsi Juhon karriin. Miehet eivät ennättäneet tehdä mitään, ennenkuin Juhon nyrkki alkoi toimia ja molemmat hyökkääjät putosivat nurinniskoin tielle, mihin jäivät makaamaan ja tapahtumain kulum huomattuun hevosen pitelijäkin häipyi sen tien.

Seuraavana talvena sattui samoil-la paikoin päivän ollessa iltaan painumassa, mutta vielä näkyväisyys hyvä, että kaksi hoilaavaa miestä ajoi vastaan Juhon ollessa kotimat-kalla ja käänsi hevonsensa poikittain tielle. Paksut lumivallit tien kahta-puolta estivät sivuuttamisen ja niin Juhonkin oli pysäytettävä hevonsensa. Eteen ajaneet miehet hyppäsivät reestä ja säntäsivät Juhon rekeen, mutta hän oli sillä välin ennättänyt riisua suuren matkaturkkinsa ja heit-teli miehet lumivallin päällitse tien-puoleen, meni ja nosti hevosen ja

Huumorimies

Entisessä Sakkolassa, Suuvannon tai Vuoksen laivassa ja joskus muual-lakin, saattoi tavata erikoisennäköi-sen miehen; hiukan köyryselkä ja suuri kuin jättiläinen, pukeutuneena likaisiin vaatteisiin, housun ta-kamuksissa iso, alapäästä irtotonainen paikka läpättäen. Hän meni jonkun ihmisen luo ja supatti korvaan.

— Taas lähti neljäkymmentä kap-paletta. Sitten hän siirtyi muutaman askeleen kauemmaksi ja näytti aset-taen toisen kätensä vatsa- ja toi-sen selkäpuolelle.

— Eikö olekin hoikka nyt?

Kaikkiaan tämän miehen tunsivat. Hän oli Koimään (Koivumäen) Aa-peli, iloinen veitikka, joka väitti että hänestä lähti käärmaitä joskus nel-jäkinkymmentä kappaletta vuoro-kaudessa. Uskoiko hän tähän itse-kin lie ollut kysymyksenalaista, sillä hän jutteli paljon muutakin ihmeel-listä nauru suupielessään.

Kun hän kerran Suuvannon-laives-sa selitti Rajahalmen Oskarille että hänestä oli eilen lähtenyt käärmaitä, vastasi Oskari.

— Minusta lähti toissapäivänä metsäsika ja niin meni että kangas tömisi.

Aapeli hiukan hämmästy ja kuis-kasi toiselle miehelle niin kuuluvasti että Oskarikin sen kuuli.

— Tuo mies on hullu.

Aapeli ei viihtynyt koskaan mis-sään kylässä päivää kauempaa vaan oli aina menossa. Vuoksen- ja Su-vannon-laivoissa hän oli vakitui-nen vapaamatkustaja, sillä hän väit-ti entruuttavansa laivan koneet hy-vään kuntoon että ne kävivät parem-min.

Hän ei tehnyt muuta työtä kuin joskus viilasi sahan, jos hyvälle pääl-

le sattui ja siihen hommaan hän olikin mestari. Nuorempana hän oli joskus tukkijoella ja siellä häntä käytettiin elävänä kaivinkoneena. Saijan- ja Petojoessa oli joissakin paikoin kiviä, jotka olivat haittana tukin uittajille. Aapeli keräili niitä pois. Kun pomo sanoi että tuossa olisi pois otettava kivi, kysyi Aape-li.

— Montako tuntia siitä saa?

Päästyään maksusta yksimielisyy-teen hän kahlasi jäiseen jokeen, nos-ti kiven syliinsä ja kantoi rannalle. Usein hän kanteli sellaisia kiviä, joita huono mies ei saanut edes lii-kahtamaan.

Aapelilla oli hanuri, ikäloppu kaksi-rivinen ja kun sen palkeet aina vuo-tivat, oli hänellä mukanaan myös liima-astia, niin että voi tarpeen-tullen soitokoneettaan paikata. Ke-sällä hän kantoi hanuria selässään, mutta talvella se oli hänellä pikkui-sessa kelmassa. Jos mihin kerääntyi ihmisiä niin ilmestyi usein Aapeli joukkoon.

— Soita, Aapeli, kehoitti joku, ei-kä hän useampaa käskyä tarvinnut-kaan, jos vain soittopeli oli sellai-sessa kunnossa että siitä ääntä läh-ti.

Aapeli luki myös omatekoisia saarnojaan Hiitolan Pööstä, Petä-järven Lampusta, Paavosta ja Iitas-ta jne. Hänen koko olemuksensa oli niin humoristinen, ettei kukaan voi-nut pysyä totisena hänen puuhiaan katsellessa. Tällaisissa tilaisuuksissa kerättiin Aapelille joskus kolehtia, muutaman markan hän otti vastaan, mutta suurempia summia ei kos-kaan. Hän lie ajatellut kuin entinen mies että kulta on multaa.

Kerrankin eräänä kylmänä syksyi-senä aamuna seisoi Aapeli viluise-na laiturilla odottamassa Vuoksen lai-

vaa. Tuli siihen joku herrasmies ja kysäisi.

— Oletteko juoneet aamukahvia?

— Enhän minä, vastasi Aapeli to-tuudenmukaisesti.

— Tässä on kaksi markkaa rahaa että saatte kahvia.

— En minä ole rahan tarpeessa, puhui Aapeli. Minulla on rahaa pan-kissa kuinka paljon tahansa, ne ovat vain jääneet sinne toisten rahojen alle etten saa niitä pois.

— Tästä minä opin jotakin, sanoi herra pistäen rahan takaisin kukka-roonsa.

Eräänä talvena sattui Aapeli yök-si johonkin taloon. Isäntä oli tukin ajossa lyönyt kirveellä jalkaansa et-tei kyennyt metsään.

— Lähtisikö Aapeli muutamaksi päiväksi tukkia ajamaan? kysyttiin.

— Kyllä minä, vastasi Aapeli. Hä-net syötettiin ja juotettiin illalla sekä aamulla, valjastettiin hevonen päivän tultua, annettiin ohjakset kä-teen ja neuvottiin tarkasti mihin oli mentävä. Aapeli ajoi muutaman ki-lometrin päähän metsään työmaalle, köytti hevosen puuhun kiinni ja pa-lasi taloon takaisin.

— No mitä sinä takaisin tulit ja missä on hevonen?

— En minä viitsinyt ajaa sillä he-vosella kun te valjastitte sen niin taitamattomasti että oli takapuoli minuun päin.

Aapeli lähti omille teilleen ja ta-lonväen oli haettava hevonen met-sästä pois.

Sitten erehtyi Aapeli tekemään sel-laista, että hänet katsottiin yhteis-kunnalle vaaralliseksi ja vietiin mie-lisairaalaan. Tämänjälkeen ei hänes-tä ole kuulunut mitään ja otaksut-tavasti hän on jo kuollut.

I. K a r p a n m ä k i.

Myymme varastostamme

MUOVIPUTKIA JA LETKUJA

KASVIHUONEMUOVIA

MUOVIMATTOJA YM. LATTIA-

PÄÄLLYSTEITÄ

R A U T A P U U O Y

Le m p ä ä l ä, Halkolan alue.

reen sen verran sivuun, että pääsi ohittamaan. Miehet kömpivät aiko-jaan myöten pois hangesta, vaan ei-vät menijän perässä lähteneet.

Pari kertaa vielä hartsoonan pihas-sa yritettiin käydä Juhon kimppuun, vaan kun hyökkääjät joutuivat täy-dellisesti tyrmätyiksi, niin levisi pel-ko tätä suomalaista kohtaan pian kaikkien paikallisten hulinoitsijain keskuuteen ja Juho sai olla ja kul-kea rauhassa. Joku niistä, jotka oli-vat hänen nyrkkeihinsä tutustuneet syrjässä seisten osoitteli sormellaan Juhoa, supattaen kaverilleen: — Etihj finski tsort. (Tämä on suo-malainen piru.)

Suvannon-Seutu

ilmestyy v. 1959 6 kertaa vuodessa ja maksaa 250 mk vuosikerta. Ilmoitusmaksu halpa ja suuremmista ilmoituksista alennus.

Toimituksen osoite:
Moisio Pt.

Toimitus

Päätoimittaja: Santeri Ollikainen. Toimitussihteeri Eero Nas-kali.

Muu toimituskunta: Yrjö Raaska, Ester Pitkänen, Viktor Ryyppö ja Helmi Uosukainen.

KIHLAT — KELLOT — LAHJAT

sopivasti meiltä

AJAN KELLO

Veikko Skyttä

Kouvola Valtakatu 13 puh. 2378.

Rakentajille:

KATTOHUOPIA
ERISTYSHUOPIA
VUORAUSHUOPIA
KATONHOITOAINEITA
RAKENNUSERISTEITÄ

Oy KATEPAL

Lempäälä

TARJOAMME EDULLISESTI

TELEVISIOITA useita eri merkkejä.

HUSQVARNA MOPEDEJA, PYÖRIÄ, ruotsalaista laatutyötä.

JÄÄKAAPPEJA — PESUKONEITA — MAATALOUSKONEITA — PUMPPUJA — LYPSEKONEITA, valmiiseen käyttökuntoon asennettuna.

KYSÄISKÄÄPÄ EDULLISIA EHTOJAMME.

RAASKAN SÄHKÖLIKE

Vesilahti, puh. Koski 41

Valkeakoski, Sääksmäentie 17, puh. 810

Muistattehan teettää sähkötyönne ennen syyskesän kiireitä.

OSTAJAT: Suosikaa ilmoittajiamme

SUVANNON-SEUTU